

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

Ehl-i Beyt Serisi: 13

İMAM HASAN ASKERÎ

(Ona Selam Olsun)

Telif Komisyonu

(Hak Yolunda Müessesesi)

Çeviri:

Cafer Bendiderya

KEVSER

Kevser Yayınları: 123

Kitabın Orijinal Adı: Pîşvayan-i Masûm / Zindegînamey-i Çehardeh Masûm

Yazarı: Telif Komisyonu (Muessese-i Der Rah-ı Hak)

Çeviri: Cafer Bendiderya

Emeği Geçenler: Habip Coşkun - Musa Güneş
İbrahim Aras

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2

Zeytinburnu-Topkapı / İst. Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: 1. Baskı: Haziran 2007 / 2. Baskı: Haziran 2013

ISBN: 978-9944-709-01-9

Not: Çeviride kitabın 1381 hicrî Şemsî tarihli 1. baskısı esas alınmıştır

Kevser Yayınları

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

İÇİNDEKİLER

İmam Hasan Askerî'nin Doğumu.....	7
İmamet Dönemi.....	9
İmam Hasan Askerî (a.s) Zamanında Abbasî Hükümeti.....	11
İmam'ın Şahsiyeti ve Ahlâkî Özellikleri	17
İmam'ın (a.s) Azamet ve Fazileti	17
İmam'ın (a.s) Zühdü.....	20
İki Muhtaç.....	21
İmam'ın (a.s) İbadeti.....	22
Müslümanları Hakikate İletmesi.....	23
Iraklı Filozofun İrşadı	24
İmam'ın Birkaç Soruya Cevabı.....	27
Kum'daki Büyük Şia Âlimlerinden Birine Yazdığı Mektup	31
Kerametleri ve Gayb Âlemi İle İrtibatı	33
İmam'ın Ashabından Bazıları.....	37
Ahmed b. İshak-ı Eş'arî el-Kummî.....	37
Ebu Haşim Davud b. Kasım el-Caferî	38
Abdullah b. Cafer el-Himyerî	39
Ebu Amr Osman b. Said el-Amrî.....	39
İmam Hasan Askerî'nin Şahadeti	41
İmam Hasan Askerî'den Veciz Sözler	45

İMAM HASAN ASKERÎ'NİN DOĞUMU

Peygamber'den (s.a.a) sonra İslâm'ın on birinci önderi İmam Ebu Muhammed Hasan b. Ali el-Askerî (a.s), hicrî kamerî 232 senesinde Samarra'da dünyaya gelmiştir. Babası onuncu İmam Hz. Hâdi (a.s) ve annesi Susen adıyla da bilinen Hudeyse Hatun'dur.

İmam (a.s) Samarra'da Askerîyye⁽¹⁾ adındaki bir mahallede ikamet ettiği için Askerî lakabıyla meşhur oldu. İmam'ın diğer meşhur lakapları, Zeki ve Naki'dir. Künyesi ise Ebu Muhammed'dir.

Onuncu İmam şahadete ulaştığında, Hasan Askerî (a.s) yirmi iki yaşlarında idi. Babasından sonra imamet süresi altı yıl ve değerli ömrü yirmi sekiz yıldır. Hicrî 260 senesinde, yirmi sekiz yaşlarında şahadete ulaştı. Tek evlat ve vasisi, varlığının nuru, gaybet bulutu ardında gizli olan ve Allah Teâlâ irade ettiğinde kıyam ve zuhur ederek yeryüzünü zalimlerden temizleyecek ve âlemi adaletle dolduracak olan, Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) sonuncusu, on ikinci önder, emir sahibi ve zamanın imamı Hz. Hüccet b. Hasan el-Mehdi'dir. Canlarımız onun bastığı toprağa feda olsun!

1- Bu mahalle Abbasî hükümetinin Türklerden oluşan ordularının kargâhı olduğu için Askerîyye adıyla anılıyordu. Tetimmetu'l-Muh-tasar Fî Ahbari'l-Beşer, c.1, s.348

İmam Hasan Askerî'yi (a.s) görenler, onu şöyle tarif etmişlerdir:

Buğday tenli, iri gözlü, güler yüzlü, uzun boylu, heybetli ve azametli idi.

On Birinci İmam (a.s), altı Abbasî halifesi; Mütevekkil, Muntasır, Mustain, Mu'tezz, Muhtedi ve Mu'temid'in halifelik zamanlarında yaşadı ve Mu'temid'in döneminde şahadete ulaştı.⁽¹⁾

1- Biharu'l-Envar, c. 50 s.235–239 ve 325

İMAMET DÖNEMİ

Masum İmamların her biri, kendi vasilerini tanıtırken yalnızca On İkinci İmam'a kadar bütün İmamların isimlerini açıklayan umumî rivayetlerle yetinmeyerek, meselenin müphem kal-maması ve hüccetin tam ve sağlıklı olması için kendilerinden sonraki İmam'ı Ehlibeyt dostu Müslümanlara açıkça tanıtıyor-lardı. Bu konuda, İmam Hasan Askerî (a.s) hakkında birçok rivayet nakledilmiştir; biz onlardan bir kısmına değiniyoruz:

1- Ebu Haşim el-Caferî -Şia'nın güvenilir ravilerinin büyükle-rinden ve İmamların has dostlarından- şöyle anlatır:

İmam Hâdi'nin huzuruna çıktığımda, buyurdu ki: *"Benim vasim, oğlum 'Hasan'dır; vasimin vasisine nasıl davranacaksınız?!"* Ben: *"Canım sana feda olsun; bir gizlilik mi var?!"* diye sorduğumda, İmam: *"Evet, onun şahsını göremeyecek-siniz ve ismini anmanız da caiz değildir."* buyurdu. *"Öyleyse onu nasıl analım?"* dediğimde, *"Âl-i Muhammed'in Hücceti, diyeenınız."* buyurdu.⁽¹⁾

1- *Kemalu'd-Din*, Şeyh Saduk, s.381. İmam Kaim'in (a.s) isminin anılması hususunda ulema arasında fetva ihtilafı vardır. Şeyh Ensarî, Molla Muhammed Kâzım Horasanî ve Seyyid Muhammed Kâzım Yezdî gibi son dönem fakihleri ve büyük âlimlerden bazıları İmam'ın (a.s) adının anılmasını mekruh, Şeyh Tusî ve Şeyh Müfid gibi geçmiş dö-nem âlimlerden bazıları da mutlak haram bilmişlerdir. Hacı Nurî ve Muhakkik Damad gibi bazı âlimler de yalnızca alenî toplantılarda haram bilmişlerdir. Geniş bilgi için Necmu's-Sakıb, s.48'e bakınız.

2- Sagar b. Ebu Dülef şöyle diyor: İmam Hâdi'nin (a.s) şöyle buyurduğunu duydum:

Benden sonra İmam, oğlum Hasan ve Hasan'dan sonra oğlu Kaim'dir. O, zulüm ve kötülükle dolduktan sonra yeryüzünü adalet ile dolduracaktır.⁽¹⁾

3- Nevfelî der ki:

İmam Hâdi (a.s) ile birlikte evinin bahçesinde idik. Oğlu Muhammed önümüzden geçti. Ben İmam'a şöyle arz ettim: "Size feda olayım, sizden sonra İmam bu mudur?" İmam şöyle cevap verdi: "Hayır, benden sonra İmamınız Hasan'dır."⁽²⁾

4- Yahya b. Yesar der ki:

İmam Hâdi (a.s) dünyadan göçmeden dört ay önce oğlu İmam Hasan Askerî'ye (a.s) vasiyet ederek, onun imamet ve hilafetine işaret etti. Beni, Şiîlerinden ve özel dostlarından bir grubu da buna şahit tuttu.⁽³⁾

5- Ebu Bekir Fehfekî, İmam Ebu'l-Hasan Hâdi'nin (a.s) kendisine şöyle yazdığını der:

Oğlum Ebu Muhammed (İmam Hasan Askerî -a.s-) Peygamber sülalesi arasında yaratılış açısından, en dürüst ve mantık açısından onların en kuvvetlisi, evlatlarımın en aydınıdır. O, benim vasım olacaktır. İmamet ve ahkâmımızın silsilesi neticede gelip ona varır. O hâlde şimdiye kadar bana sorduğun her şeyi ona sor; muhtaç olduğun her şey onun yanındadır.⁽⁴⁾

1- *Kemalu'd-Din*, Şeyh Saduk, s.383

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.315

3- *İ'lamu'l-Vera*, s.370

4- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.318

İMAM HASAN ASKERÎ (A.S) ZAMANINDA ABBASÎ HÜKÜMETİ

İmam Hasan Askerî'nin (a.s) altı yıllık kısa imameti, üç Abbasî halifesi Mu'tezz, Muhtedi ve Mu'temid'in iktidar dönemlerine rastlar.

- Mu'tezz, amcası oğlu Mustain'in yerine geçti ve İmam Hâdi (a.s) Mu'tezz iktidarı döneminde şahadete ulaştı. Bir grup Alevî de yine bu zalim halifenin hilafeti döneminde zehirleterek şehit oldu. Mu'tezz bir defasında kardeşi Mueyyed'i zindana attırdı ve ona kırk sopa vurdurdu. O da kendisini veliahtlıktan azledip kurtuldu. İkinci kez yine onu zindana attığında Türklerden bir gurubun onu kurtarmak istediğini öğrenince, öldürmelerini emretti. Muayyed'i zehirli bir yorgana sararak iki tarafını bağladılar ve ölünceye kadar öyle kaldı. Sonra cesette işkence eseri olmadığını, kendi eceliyle öldüğünü göstermek için, sarayın fakih ve kadılarını, cesedi görmeye davet ettiler!⁽¹⁾

Mu'tezz'in hükümeti döneminde, Hicaz'da kıyam eden Alevîlerden Cafer-i Tayyar ve Akil b. Ebu Talip soyundan gelen yetmiş aşkın kişiyi esir alarak Samarra'ya getirdiler.⁽²⁾

1- Tetimmetu'l-Munteha, s.252

2- Murucu'z-Zeheb c.4, s.91

İmam Hasan Askerî'nin (a.s) dostları bu halife zamanında baskı ve ıstırap içinde idiler. Bazıları İmam'a (a.s) mektup yazarak durumlarını şikâyet ettiler. İmam'da (a.s) cevap olarak: *"Üç gün sonra kolaylık ve özgürlük gerçekleşecektir."*⁽¹⁾ buyurdu. İmam'ın (a.s) buyurduğu gibi de oldu. Şahsi çıkarlarını Mu'tezz'de bulamayan Abbasî sarayındaki Türk orduları başkaldırdılar ve kendisini halifelikten azletmeye mecbur ettiler. Daha sonra onu bir mahzene kapattılar ve öylece orada öldü.⁽²⁾

- Mu'tezz'den sonra Muhtedi hilafete geçti. Bu zalimin, münaфіkça hareketleri vardı. Zahirde zahitlik gösterileri yapıyor ve ayyaşlıktan kaçınıyordu; şarkıcı ve dansöz kadınları kendisinden uzaklaştırmak, diğer kötü işleri yasaklamak ve mazlumların yardımına koşmak gibi göstermelik uygulamaları vardı. Ancak bir süre sonra İmam Hasan Askerî'yi (a.s) zindana attırdı ve hatta öldürtmeye karar verdi. Ama ecel ona bu fırsatı tanımadı ve Allah onu helâk etti. Muhtedi zamanında Alevîlerden bir grup kıyam etti; onlardan bazıları zindana düştü ve orada can verdi.

Ahmed b. Muhammed der ki:

Muhtedi, köle ve Arap olmayanları öldürmeğe başladığı zaman İmam Hasan Askerî'ye (a.s) şöyle yazdım: "Onu bizlerden uzaklaştıran Allah'a hamdolsun. Onun, sizi tehdit ettiğini ve 'Vallahi, Âl-i Muhammed'i yeryüzünden yok edeceğim!' dediğini duydum." İmam mübarek el yazısıyla cevaben buyurdu ki: *"Ne kadar kısadır onun ömrü! Beş gün sonra zillet ve hakirlikle öldürülecektir."*

Ve İmam'ın (a.s) buyurduğu gibi oldu.⁽³⁾ Muhtedi de

1- Biharu'l-Envar, c.50 s.251

2- Murucu'z-Zeheb c.4, s.91-95; Tetimmetu'l-Muntaha s.254

3- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.324

Türk ordularının isyanıyla öldürüldü ve onun yerine Mu'temid geçti.⁽¹⁾

• Mu'temid'in de, diğer geçmişleri gibi zulüm ve ayyaşlıktan başka bir işi yoktu. Ayyaşlık ve eğlencede o kadar ileri gitmişti ki, yavaş yavaş saltanat işlerine kardeşi Muvaffak musallat oldu ve bütün işleri ele geçirdi. Öyle ki, Mu'temid pratikte tamamen pasifti ve yalnızca isim olarak halifeydi.

Muvaffak'ın ölümünden sonra oğlu Mu'tazad amcasının yetkilerini vekâleten devraldı. Sonunda hicrî 279'da Mu'temid öldü ve Mu'tazad resmen onun yerine geçti.⁽²⁾

Mu'temid'in iktidarı döneminde, İmam Hasan Askerî (a.s) şehit edildi ve Alevîlerden bir grup da öldürüldü. Onlardan bazılarını çok feci bir şekilde öldürüyorlar, hatta öldürdükten sonra cesetlerine müsl⁽³⁾ yapıyorlardı.⁽⁴⁾

Tarihçiler, Mu'temid döneminde yarım milyon civarında insanın öldürdüğünden ve çok sayıdaki de yaraladığından sözederekler.⁽⁵⁾

Velhasıl halkın Ehlibeyt İmamları'na ilgisi ve onların zalim halifelerle uyuşmazlıkları, halife sultanların, imametinin nuranî silsilesine hep kin beslemelerine ve onlara kötü davranmalarına sebep oluyordu. İmam Hasan Askerî de (a.s) aziz masum babaları gibi hükümetin devamlı eziyet ve denetimi ile karşı karşıyaydı.

1- Tetimmetu'l-Muntaha, s.254-258

2- Tetimmetu'l-Muntaha, s.268; Murucu'z-Zeheb c.4 s.140-142

3- Müslü yapmak; ölünün el, ayak, kulak ve burun gibi azalarını kesmek.

4- Mekatilu't-Talibiyyin, s.685-690

5- Murucu'z-Zeheb, c.2, s.120

İmam (a.s), Muhtedi'nin hükümeti döneminde bir kere Salih b. Vasıf'ın zindanına götürüldü. Salih b. Vasıf, emri altında-kilerin en kötülerinden iki kişiyi İmam'a (a.s) eziyet etmeleri ve İmam'ı sıkı denetlemeleri için görevlendirdi. Ama onlar İmam'ın (a.s) ibadetlerinin etkisi altında kaldılar.⁽¹⁾

Bir keresinde de İmam'ı Nihrir'in zindanına götürdüler. O cellât huylu da İmam'a (a.s) eziyet ediyor ve azarlıyordu. Bir gün Nihrir'in karısı onu: "Allah'tan kork! Sen evinde kimin olduğunu biliyor musun?" diyerek azarladı ve İmam'ın ibadet ve yüceliğini beyan ederek: "Ona yaptığın zulümlerden dolayı senin için korkuyorum." dedi.

Nihrir: "Vallahi onu yırtıcı hayvanların önüne atacağım." dedi ve üst makamlardan izin aldıktan sonra İmam'ı parçalayacaklarından şüphesi olmaksızın İmam'ı (a.s) yırtıcı hayvanların önüne attı. Bir müddet sonra İmam'ın durumunu görmeye geldiğinde, onun namaz kıldığını ve etrafının yırtıcı hayvanlarla sarılı olduğunu, ancak ona hiç dokunmadıklarını gördü. Bunun üzerine İmam'ı evine götürmelerini emretti.⁽²⁾

Mu'temid de hilafeti döneminde İmam Hasan Askerî'yi (a.s) ve kardeşi Cafer'i, Ali Cerin'in yanında hapsedtirdi. Devamlı İmam'ın (a.s) durumunu haber alıyordu, ona İmam'ın gündüzleri oruç tutup geceleri ise namaz ve diğer ibadetlerle meşgul olduğunu rapor ediyorlardı.

• Yine bir gün Ali Cerin'den İmam'ın (a.s) durumunu sordu. Öncekine benzer bir rapor alınca: "Şimdi derhâl onun yanına git ve selâmımı ona ulaştır ve seninle birlikte evine gitmesini söyle." diye emretti. Ali Cerin der ki:

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.324; *Mehcu'd-De'vat*, Seyyid İbn Tavus, s.274; Biharu'l-Envar, c.50 s.330

2- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.324-325

Zindana gittim... İmam (a.s) elbisesini giyinmiş ve hareket etmeye hazırlanmıştı. Beni görünce, gitmek için kalktı. Emîr'in mesajını ulaştırdım. İmam (a.s) bir bineğe bindi, ama hareket etmedi. Neden durduğunu sordum. Buyurdu ki: "Cafer'in gelmesini bekliyorum." "Emîr sizin serbest bırakılmanızı emretti, Cafer hakkında bir şey söylemedi." dedim. "Emîr'in yanına git ve ona, bizim bir evden (aileden) dışarı çıktığımızı, söyle. Eğer ben yalnız olarak gitsem ve Cafer yanımda olmazsa, Emîr'in kendisine gizli olmayan şeyler başına gelecektir!" buyurdu.

Ali Cerin, Halife'nin yanına gidip döndü ve dedi ki: "Emîr diyor ki: Ben Cafer'i sizin hatırlarınız için serbest bırakıyorum. Ben onu size ve kendine ettiği hıyanetten dolayı zindana attırıştım."

Daha sonra Cafer'i serbest bıraktı ve o da İmam'la (a.s) birlik-teevinegeridöndü.⁽¹⁾

* * *

Halifelerin hükümeti ve onların İmam'a (a.s) davranışları hakkında naklettiğimiz kısa ve öz bilgilerden, İmam Hasan Askerî'nin (a.s) çok zor ve müşkül bir dönemde yaşadığı, hükümetlerin İmam'ı (a.s) sıkı denetimde bulundurup defalarca zindana attırdıkları anlaşılmaktadır. Hatta zindanda olmadığı vakitlerde dahi İmam'ın evine gidiş gelişlerin kontrol edilmesine, Şiîlerin ve İmam'ı seven herkesin onunla rahatça irtibat kuramamasına ve bazı Şiîlerin Alevîlere yardım için İmam'ın (a.s) evine doğru yola koyulmalarına tarih şahittir.

Keşfu'l-Gumme'de şöyle okumaktayız:

1- *Muhecu'd-Daavat*, Seyyid b. Tavus, s.275

İmam Hasan Askerî (a.s) zamanında Alevîlerden birisi bir geçim yolu bulmak için Samarra'dan Cebel şehirlerine⁽¹⁾ doğru hareket ediyordu. Yolda Helevan (Pol-i Zehab) ahalisinden, İmam'ı (a.s) sevenlerden birisi ile karşılaştı. O kişi, Alevî şahsa şöyle sordu:

– Nereden geliyorsun?

– Samarra'dan.

– Acaba falan mahalle ve falan sokağı tanıyor musun?

– Evet.

– Hasan b. Ali'den haberin var mı?

– Hayır.

– Niçin Cebel'e geldin?

– Geçimimi sağlamak için.

– Benim elli dinarım var, onu al, benimle Samarra'ya gel ve beni Hasan b. Ali'nin (a.s) evine götür.

Alevî kabul etti ve onu İmam'ın (a.s) evine götürdü.⁽²⁾

Bu hadiseden, İmam'ın (a.s) hapis dışındaki durumunu, hükümet kontrolünün ne derece olduğunu ve çok sıkı bir denetim altında tutulduğunu anlamak mümkündür. Hatta halkın rahatlıkla İmam'la görüşemediği müşahade edilmektedir. Ancak çok ihtiyatlı ve tedbirli davranarak İmam'ın huzuruna çıkabiliyorlar ve görüşebiliyorlardı. Alevîlerin ve yakın akrabalarının durumu da bundan farksızdı; onlar dahi İmam'la (a.s) fazla temas kuramıyorlardı.

1- İran'ın batısında Hemedan ve Kazvin'e kadar uzanan dağlık bölge.

2- Keşfu'l-Gumme, c.3, s.307

İMAM'IN ŞAHSİYETİ VE AHLÂKÎ ÖZELLİKLERİ

İmam'ın (a.s) Azamet ve Fazileti

İmam'ın (a.s) ahlâkî faziletleri ve manevî kemalleri, sadece dostlarının değil, düşmanlarının da onun azamet ve yüceliğini itiraf etmelerine sebep olmuştu. Hasan b. Muhammed el-Eş'arî, Muhammed b. Yahya ve diğerleri şöyle rivayet etmişlerdir:

Ahmed b. Abdullah b. Hakan, Kum kentinin arazi ve haraç (vergi) işleri sorumlusu idi. Bir gün onun meclisinde Alevîler ve onların inançları söz konusu oldu. Kendisi de Ehlibeyt'in yolundan sapmış inatçı Nasibîlerden⁽¹⁾ olan Ahmed sözlerinin arasında şöyle dedi:

"Ben Samarra'da Alevîlerden kendi ailesi ve Haşimoğulları arasında, Hasan b. Ali b. Muhammed b. Ali er-Rıza (İmam Hasan Askerî -a.s-) gibi iyi tavırlı, vakarlı, iffetli, asaletli, fazilet ve azametli birisini görmüş veya tanımış değilim. Ailesi onu kendi yaşlı ve saygınlarından önde tutuyorlardı. Ordu komutanları, vezirler ve halk arasında da durum böyle idi.

1- Nasibî: Masum İmamlar'la (a.s) düşmanlık ve muhalefet eden kimseye denir.

Bir gün babamın⁽¹⁾ yanındaydım. Kapıcılar Ebu Muhammed b. Rıza (İmam Hasan Askerî'nin -a.s-) geldiğini bildirdiler. Babam yüksek sesle: "İçeriye buyur edin!" dedi. Ben kapıcıların babamın yanında İmam'ı künyesi ile anmalarına hayret ettim. Çünkü babamın yanında, Halife veya Halife'nin yerine gelecek olan kimsenin ya da Halife'nin, künyesi⁽²⁾ ile anılmasını emrettiği kimsenin dışında başkasını künyesi ile anmazlardı.

Bir müddet sonra buğday renkli, güzel vücutlu, güzel yüz-lü, uzunca boylu, genç, heybetli ve azametli birisi içeriye gir-di. Babam onu görünce, ayağa kalktı ve onu karşılamak için birkaç adım ilerledi. Ben, babamın Haşimoğulları veya ordu komutanlarından birine böyle davrandığını hatırlamıyorum. Babam kolunu onun boynuna atarak yüzünü ve omzunu öptü ve elinden tutarak her zaman namaz kıldığı yere oturttu. Kendisi de onun yanında ona karşı oturdu ve sohbet etmeye başladı. Babam konuşurken ona karşı: "Size feda olayım!" ta-birini kullanıyordu.

Ben, bütün bu gördüklerimden dolayı hayretler içindeydim. O sırada kapıcılardan birisi ansızın gelerek: "Muvaffak geldi." dedi. Genellikle Halife Muvaffak geleceği zaman, ondan önce kapıcılar ve ordunun hususi komutanları gelir ve Muvaffak gelip gidinceye kadar evin kapısından babamın meclisine ka-dar iki sıra hâlinde dururlardı.

Babam devamlı Ebu Muhammed'e ilgi gösteriyor ve onunla sohbet ediyordu. Gözleri Muvaffak'ın hususi kölelerine ilişkin-ce, İmam'a (a.s): "Size feda olayım, isterseniz gidiniz." dedi ve

1- Ahmed'in babası Ubeydullah b. Hakan; Abbasî Hükümeti'nin Samar-ra'daki önemli şahsiyetlerindendir.

2- Araplar arasında şahıslara saygıdan dolayı künyesi ile anmak adettir. Şahsı yalın ismiyle çağırarak saygısızlık addedilirdi.

Muvaffak'ın onu görmemesi için İmam'ın iki sıranın ardından götürülmesini istedi. İmam ayağa kalktı, peşinden babam da kalkıp İmam'la kucaklaştı. Sonra İmam gitti.

Ben babamın kapıcılarına ve kölelerine: "Babamın yanında künyesi ile andığınız ve babamın böyle davrandığı kişi kimdi?" diye hayretle sordum. "O, Alevîlerden Hasan b. Ali diye çağrılan ve İbnu'r-Rıza⁽¹⁾ diye bilinen bir zattır." dediler. Hayretim daha da arttı.

O gün akşama kadar merak ve endişe içinde kaldım. Babam akşam namazından sonra oturup Halife'ye bildirmesi gereken raporları ve işleri incelemeyi âdet edinmişti. Babam namazı kılıp oturdu, ben de yanına gidip oturdum. Yanında hiç kimse yoktu. Babam şöyle sordu:

– Ahmed, bir işin mi var?

– Evet baba, izin verirseniz söyleyeyim!

– Söyle.

– Baba, sabahleyin o kadar saygı gösterdiğin ve "Sana feda olayım!" diyerek hitap ettiğin; kendini, ananı ve babanı feda ettiğin o adam kimdi?

– Oğlum! O, Rafizîlerin⁽²⁾ İmam'ı, İbnu'r-Rıza diye meşhur Hasan b. Ali'ydi.

Sonra bir an sustu, ben de sustum. Daha sonra dedi ki:

1- İmam Rıza'dan (a.s) sonra o günkü toplumda ve Abbasî hükümeti sarayında sonraki İmamlara, yani İmam Cevad, İmam Hâdi ve İmam Hasan Askerî'ye (a.s), İmam Rıza'ya (a.s) mensup olduklarından saygı için İbnu'r-Rıza diye hitap ederlerdi.

2- Peygamber (s.a.a) Ehlibeyti'ne düşman olanlar, Şiîlere Rafizî derlerdi.

– Oğlum, hilafet eğer Abbasîlerin elinden çıkacak olursa, Haşimoğulları'ndan ondan başka hiç kimse bu makama lââyık değildir. Bu da onun fazileti, iffeti, zahitliği, ibadeti, iyi ahlâk ve üstünlüğü sebebiyledir. Eğer onun babasını görmüş olsaydın, ne kadar faziletli ve değerli olduğunu anlardın!

Duyduğum sözlerle korku ve düşüncem arttı; babama olan öfkem daha da çoğaldı. Artık İmam'ın hakkında sorup soruşturmak ve bu çevrede araştırma yapmaktan başka mühim bir işim olmayacaktı. Onu Haşimoğulları, ordu komutanları, kâtipler, kadılar, fakihler ve sorduğum herkesin yanında, büyüklük, kıymet ve yüceliğin nihayetinde buldum. Herkes onu iyi olarak anıyor ve kendi aile ve büyüklerinden üstün biliyordu.

Böylece İmam'ın (a.s) ne kadar yüce bir insan olduğunu anlamıştım. Çünkü hem dost ve hem düşmanları arasında onun hakkında iyilik ve hürmetten başka bir ifade kullananı görmedim.⁽¹⁾

İmam'ın (a.s) Zühdü

Birtakım meseleleri sormak için İmam'ın (a.s) huzuruna giden Kâmil Medenî der ki:

İmam'ın huzuruna vardığımda, üzerinde beyaz ve yumuşak bir elbise olduğunu gördüm. İçimden: "Allah'ın velisi yumuşak ve güzel elbiseler giyiniyor ve bize kardeşlerimiz ile yardımlaşmayı emredip böyle elbiseler giymememizi öğütüyor, bu ne biçim iştir?" dedim.

İmam içimden geçenleri okumuşçasına tebessüm ederek elbisesinin kollarını sıvadı. Yumuşak elbisesinin altında siyah

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.318

ve kaba bir iç çamaşırı giymiş olduğunu gördüm. Sonra şöyle buyurdu:

Ey Kâmil! Bu (kaba ve siyah elbise) Allah için, bu ise (yumuşak elbise) sizin içindir.⁽¹⁾

İki Muhtaç

Muhammed b. Ali b. İbrahim b. Musa b. Cafer (a.s) şöyle der:

Bir ara pek fakir düşmüştük. Babam: "Cömert ve bağışlayıcı lakabıyla meşhur olan bu kişinin (İmam Hasan Askerî'nin -a.s-) yanına gidelim." dedi. Ben: "Onu tanıyor musun?" diye sordum. Babam: "Hayır, onu görmüş değilim." dedi.

Birlikte yola koyulduk. Yolda babam dedi ki: "Emretse de 200 dirhem elbise için, 200 dirhem borçlarım için ve 100 dirhem de diğer masraflar için ihtiyaç duyduğumuz 500 dirhemi ver-seler keşke!"

Ben de kendi kendime: "Keşke bana da 100 dirhemi binek al-mam, 100 dirhemi masraflarım ve 100 dirhemi de elbise için toplam 300 dirhem verse de Cebel'e⁽²⁾ gitsem." dedim.

İmam'ın (a.s) evine vardığımızda, hizmetçisi dışarı çıkarak: "Ali b. İbrahim ve oğlu Muhammed içeri girsinler." dedi. Biz içeri girip selâm verdik. İmam babama: "*Ey Ali! Ne oldu ki, şimdiye kadar yanımıza gelmedin?*" buyurdu. Babam cevap ver-di: "Bu hâlimle sizinle görüşmeye utanıyordum efendim." Dışarı çıktığımız zaman İmam'ın kölesi yanımıza geldi ve ba-bama bir kese para vererek dedi ki: "Bu 500 dirhemdir; 200 dirhem elbise için, 200 dirhem borçlarını ödemen için ve 100

1- Biharu'l-Envar, c.50, s.253

2- İran'da Hamedan'dan Kazvin'e kadar uzanan dağlık bölge.

dirhem de diğer masrafların için." Bir kese de bana vererek dedi ki: "Bu 300 dirhemini 100 dirhemi binek satın alman için, 100 dirhemi elbise için ve 100 dirhemi de diğer masrafların için! Cebel'e gitme, Sevra'ya⁽¹⁾ git..."⁽²⁾

İmam'ın (a.s) İbadeti

İmam Hasan Askerî (a.s) değerli babaları gibi, Allah'a ibadete pek düşkün ve bu konuda tam bir örnek idi. Namaz vakti geldiğinde, hemen işini bırakır ve namaza başlardı.

Ebu Haşim Caferî der ki:

İmam Hasan Askerî'nin (a.s) huzuruna girdim. İmam (a.s) bir şeyler yazıyordu, namaz vakti gelince yazıyı bir kenara bırakıp namazı çıkarkıttı.⁽³⁾

İmam'ın (a.s) ibadetinin keyfiyet ve niceliği, başkalarını Allah'ı anmaya sevk ediyordu ve bazen haktan sapmışları değiştiriyor, yola getiriyordu. İmam (a.s), Salih b. Vasıf'ın zindanında olduğu zaman, Abbasîlerden bazıları zindancıdan İmam'a (a.s) sert davranmasını istediler; o da memurlarının en kötülerinden iki kişiyi bu iş için görevlendirdi. Ama o iki kişi İmam'la görüştüktan sonra tamamen değiştiler ve bambaşka birileri oldular. İbadet ve namazda yüce derecelere ulaştılar.

Zindancı o ikisini çağırdı ve dedi ki: "Yazıklar olsun size! Bu kişi hakkında yaptığınız nedir?" Onlar: "Biz, gündüzleri oruç tutan, geceleri ibadetle meşgul olan, ibadetten başka şeyle meşgul olmayan ve bakışları, vücudumuzun titremesine ve

1- Irak'ta bir yerin adı.

2- Usul-i Kâfi, Ahundî baskısı c.1 s.506

3- Biharu'l-Envar, c.50 s.304

kontrolümüzü kaybetmemize sebep olan kimse hakkında ne söyleyelim!?"⁽¹⁾ diye karşılık verdiler.

Müslümanları Hakikate İletmesi

İbn Sabbağ el-Malikî gibi Ehlişünnet âlimlerinden bazıları Ebu Haşim Caferî'den naklen şöyle rivayet ederler:

Samarra'da şiddetli bir kıtlık başladı. Zamanın halifesi Mu'temid halka istiska (yağmur isteme) namazı kılmalarını emretti. Halk üç gün peş peşe namaz için, namaz kılınacak yere gittiler ve ellerini duaya kaldırdılar; ama yağmur yağmadı. Dördüncü gün Hristiyan piskoposlarının lideri Patrik, Hristiyanlar ve rahiplerle birlikte çöle gitti. Bu rahiplerden birisi ellerini göğse kaldırır kaldırmaz bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı. Ertesi gün Patrik yine aynı işi tekrarladı. O gün o kadar yağmur yağdı ki artık millet yağmurun durmasını istedi.

Bu durum Müslümanların çoğunda hayret, İslâm'a karşı şüphe ve Hristiyanlığa temayüle yol açtı. Bu, Halife için utanılacak bir durumdu. Halife, birini İmam Hasan Askerî'yi (a.s) çağırmak üzere gönderdi. İmam'ı zindan'dan çıkarıp getirdiler. Halife'yle İmam arasında şu konuşma geçti:

- Haktan sapmış ceddinin ümmetini kurtar!
- Patrik ve rahiplerden yarın salı günü yine çöle gitmelerini iste!
- Halk yağmur istemiyor. Çünkü yeteri kadar yağmur yağdı; bu durumda çöle gitmenin ne faydası olabilir ki?
- İnşallah, şüpheler ortadan kalkacaktır!

1- *el-İrşad*, Şeyh Müfid, s.324

Halife'nin emriyle Patrik ve rahipler salı günü çöle gittiler. İmam Hasan Askerî de (a.s) halkın oluşturduğu büyük bir toplulukla birlikte çöle gitti.

Hristiyanlar ve rahipler yağmur istemek için ellerini gökyüzüne kaldırdılar, gökyüzü bulutlandı ve yağmur yağdı. O sırada İmam (a.s) bir rahibi göstererek onun ellerini tutmalarını ve parmaklarının arasında sakladığı şeyi çıkarmalarını emretti. Onu yakaladılar ve parmaklarının arasında siyah bir insan kemiği buldular.

İmam (a.s) kemiği alarak bir bez parçasına sardı ve rahibe: *"Şimdi yağmur iste."* buyurdu. Rahip yine ellerini gökyüzüne kaldırıp yağmur istedi; ama yağmur yağmadı. Tersine bulutlar çekildi ve güneş görüldü.

Herkes bu işe pek şaşırmıştı. Halife, İmam'a (a.s): "Bu ne kemiğidir?" diye sordu.

İmam (a.s): *"Bu bazı peygamberlerin kabirlerinden alınan bir kemiktir. Bir peygamberin kemiği görüldüğü zaman yağmur yağdırir."* diye cevap verdi.

Oradakiler İmam'ı (a.s) methettiler ve bunu denedikleri zaman, meselenin gerçekten İmam'ın (a.s) buyurduğu gibi olduğunugördüler.⁽¹⁾

Iraklı Filozofun İrşadı

Iraklı materyalist bir filozof olan İshak Kindî bir kitap yazmaya koyuldu ve zannınca Kur'ân'da tenakuz olduğunu ispatlamaya çalıştı. Bu gayeyle toplumdan uzaklaşıp bir kenara çekilerek evinde tek başına bu iş ile meşgul oldu.

1- İhkaku'l-Hak, c.12 s.464. Bu hadisi, Ehlişünnet'in büyük âlimlerden altı kişi daha nakletmiştir.

Öğrencilerinden birisi bir gün İmam Hasan Askerî'nin (a.s) huzuruna gitmişti. İmam ona şöyle dedi: *"Aranızda üstadınızı giriştiği bu beyhude çabadan vazgeçirebilecek akıllı birisi yok mu?"* O da: "Biz onun öğrencileriyiz, bu veya diğer işlerde ona nasıl itiraz edebiliriz?!" dedi. İmam (a.s): *"Sana söyleyeceğim şeyi ona ulaştıracak mısın?"* buyurdu. Olumlu yanıt alınca, şöyle buyurdu:

Onun yanına git ve onunla dostluk kur, arkadaşlık et ve ona, yapmak istediği bütün işlerde yardım et. Sonra da: "Bir sorum var, sorabilir miyim?" de. O soru sormana izin verecek. O zaman de ki: "Bizzat Kur'ân'ı söyleyen senin yanına gelse, acaba sözünden maksadının senin zannettiğin manadan başka bir mana olduğuna ihtimal verir misin?!" O zaman sana: "Olabilir." diye cevap verecektir. Çünkü eğer Kindî bir konuya dikkatini verirse, onu anlar. Olumlu cevap verdiği zaman de ki: "Kur'ân'ın maksadının senin söylediğin şey olduğuna nasıl yakın ettin?! Kur'ân'ı söyleyen belki de senin ulaştığından başka bir şeyi kastetmiş olabilir ve sen kelime ve deyimleri onun kastı dışındaki bir şeyde kullanıyor olabilirsin!"

Adam, İshak Kindî'nin yanına gitti ve İmam'ın (a.s) buyurduğu gibi ona şefkat gösterdi ve sonunda soruyu sordu. Kindî soruyu tekrarlamasını istedi. (Soruyu tekrarlayınca,) düşünceye daldı ve neticede onu lügat ve mantık açısından olumlu buldu.

Kindî, öğrencisini yemine vererek: "Bu soruyu sormak nereden aklına geldi?" diye sordu. O da: "Öylesine aklıma geldi, sordum." dedi. Kindî: "Sen ve senin gibilerin aklına böyle bir sorunun gelmesi mümkün değil!" diye karşı çıktı ve "Söyle bu soruyu nereden getirdin?" diye üsteledi.

Öğrenci: "Ebu Muhammed (İmam Hasan Askerî -a.s-) bana böyle emretti." dedi. Kindî: "Şimdi doğruyu söyledin, böyle bir sorunun o sülaleden başkasından olması mümkün değil." dedi ve yazdığı şeyleri ateşe atarak yaktı.⁽¹⁾

1- *Menakib*, İbn Şehraşub, c.3, s.525

İMAM'IN BİRKAÇ SORUYA CEVABI

1- Ebu Haşim Caferî der ki:

Bir kişi İmam'a (a.s): "Niye yoksul kadın mirastan bir hisse ve erkek ise iki hisse almakta?" diye sordu. İmam buyurdu ki:

Çünkü kadın cihat etme ve masrafları karşılamakla sorumlu değil ve yine yanlışlıkla öldürülen birinin kan parasını ödemek erkek için gerekli olduğu hâlde, kadın için birşey yoktur.⁽¹⁾

Ben içimden: "Bu soruyu İbn Ebi'l-Avca'nın da İmam Sadık'a (a.s) sorduğunu ve aynı cevabı aldığını duymuştum." diye geçirdim. Bu sırada İmam Hasan Askerî (a.s) bana dönerek şöyle buyurdu:

Evet, bu İbn Ebi'l-Avca'nın sorusudur ve soru bir olunca, bizim cevabımız da birdir. Önceki İmam'ın karşılaştığı şeyle sonraki İmam da (a.s) karşılaşır. Bizim birincimiz ve sonuncumuz ilim ve makamda eşittir. Allah Resulü ve Ali'nin, salât ve selâm üzerlerine olsun, fazilet ve imtiyazları ise sabittir.⁽²⁾

1- Hata ile öldürülen kimsenin kan parasını katilin âkile akrabaları ödemelidirler. Âkile; katilin kardeşlerine, amcalarına, kardeş oğullarına, amcaoğullarına, babası ve çocuklarına denir.

2- İlamu'l-Vera, Necef baskısı, s.374

2- Hasan b. Zarf, İmam Hasan Askerî'ye (a.s) şöyle yazdı: "Allah Resulü'nün (s.a.a) Hz. Ali (a.s) hakkında buyurduğu: 'Ben kimin mevlâsı isem Ali de onun mevlasıdır.' buyruğunun manası nedir?"

İmam, bu soruya verdiği cevapta şöyle buyurdu:

Resulullah'ın maksadı, ümmetin ihtilaf ve tefrikaya düştüğü zamanlarda Allah'ın hizbi (ve hak izleyicileri) tanın-sın diye Ali'yi imamete atamaktı.⁽¹⁾

3- Herevî der ki: Esbat'ın oğullarından birisi bana şöyle dedi:

İmam Hasan Askerî'ye (a.s) bir mektup yazdım ve dostları arasındaki ihtilafı bildirdim. İhtilafları gidermesi için ondan bir delil (keramet/mucize) göstermesini istedim. Yine, Fars bölgesine yolculuğa çıkma niyetinde olduğumu da yazdım. İmam cevabımda şöyle yazdı:

Doğrusu aziz ve yüce Allah, akıllı kimse ile beraberdir; hiç kimse peygamberlerin sonuncusu ve gönderilmiş elçilerin efendisi Peygamber'in (s.a.a) getirdiği mucize ve alametlerden daha fazlasını gösteremez. Böyle iken yine de kavmi ona: "*Sihirbaz ve yalancıdır.*" dediler; o ise hidayet edilebilecekleri hidayet etti. Yalnız şu var ki, mucize hal-kın çoğunun susmasına ve sakinleşmesine sebeptir ve bu da, Allah Teâlâ bize izin verdiği zaman konuştüğümüz ve konuşmamızı engellediğinde de sustüğümüz içindir.

Eğer Allah hakkın aşikâr olmasını istemeseydi, peygamberleri müjde vermeye ve korkutmaya teşvik etmezdi. Allah'ın elçileri zayıf ve kudretli zamanlarında hakkı aşikâr ettiler ve bazen de Allah emrini tamamlaması ve hükmünü tasdik etmesi için konuştular.

1- Keşfu'l-Gumme, Tebriz baskısı, c.3, s.303

Halk ise birkaç kısımdır: Bir grubu aydın ve sıratla kurtuluşa erişmiş, hakka ulaşmış, İslâm'ın usul ve fûruuna bağlıdır. Bunlar, iki taraflı ve şüpheli değillerdir; başka bir sığınak da aramazlar.

İkinci grup, hakkı ehinden almazlar. Bu grup denizde yolculuğa çıkan, deniz dalgalandığı zaman telaşa kapılan ve sakinleştiği zaman da sakinleşen kişilere benzer.

Üçüncü gruba ise şeytan musallat olmuştur. Çekememezlik yüzünden hak ile muhalefet etmeye ve batıl vasıtasıyla hakkı yok etmek için çalışmaya başlamışlardır. (Doğru yoldan uzaklaşıp) sağa, sola gidenleri bırak; çoban istediği zaman sürüyü çok az bir çaba ile toplayacaktır.

Dostlarımızın ihtilaflarından bahsettin. Azamet ve yücelik yeterli delil olsa, şüphesiz hüküm ve hilafet mevkiinde olan, (yani Masum İmam) karar alıp emretmeye daha liyakatlidir. Sen emrin altındakilere iyi davran, esrarımızı açıklamaktan ve mevki, makamı arzulamaktan çekin ki, bu ikisi insanı helâke sürükler.

Yine Fars tarafına yolculuk etmek istediğini bildirsin. İnşallah sağlık ve emniyetle Mısır'a girersin. Dostlarımızdan güvenilir kimselere selâmımı ulaştır ve onlara ilâhî takvayı, sakınmayı ve emanetleri eda etmeyi emret. Onlara, bizim sırlarımızı açıklayanların bizimle savaşmakta olduklarını bildir.

[İsbat'ın oğlu] der ki: Ben: *"İnşallah sağlık ve emniyetle Mısır'a girersin."* cümlesini okuduğum zaman ne anlama geldiğini anlamadım. Bağdat'a geldim. Fars'a gitmek istiyordum; ama bu istek gerçekleşmedi. Ben de Mısır'a gittim. O zaman İmam'ın (a.s) niye: *"Mısır'a girersin."* buyurduğunu anlamış oldum.⁽¹⁾

1- Keşfu'l-Gumme, Tebriz baskısı, c.3, s.293-294

4- Muhammed b. Hasan b. Meymun der ki:

İmam Hasan Askerî'ye (a.s) bir mektup yazarak fakirlik ve yoksulluktan şikâyet ettim, sonra da kendi kendime: "İmam Sadık (a.s): 'Bizim ile fakirlik, bizden başkasıyla tokluktan hayırlıdır ve bizim ile öldürölmek, bizim düşmanlarımız ile yaşamaktan daha iyidir!' buyurmamış mıdır?" dedim. İmam (a.s) bu mektubun cevabında şöyle yazdı:

Bizim dost ve sevdiklerimizin günahları çoğaldığı zaman, aziz ve yüce Allah onları fakirlik ve yokluk vasıtasıyla noksanlık ve günahdan kurtarır. Aynı zamanda günahlarından çoğunu affeder ve bağışlar. Kendi kendine de söylediğın gibi bizimle fakirlik, düşmanlarımız ile zengin olmaktan iyidir ve biz, sığınanlara sığınağız, bizden basiret arayanlara nuruz ve bize sarılanlara bekçiyiz. Bizi seven, yüksek kalede (Allah'a yakınlık) bizim iledir ve bizden sapanateşegidecektir.⁽¹⁾

1- Keşfu'l-Gumme, Tebriz baskısı, c.3, s.300

İMAM'IN KUM'DAKİ BÜYÜK ŞİA ÂLİMLERİNDEN BİRİNE YAZDIĞI MEKTUP

İmam'ın (a.s) ashabıyla yazışmalarının örneklerinden biri, Şia büyüklerinden olan Ali b. Hüseyin b. Babeveyh el-Kummî'ye yazmış olduğu mektuptur. Mektubun metni şöyledir:

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. İyilik, takvalılar için; cennet, muvahhitler için ve ateş, kâfirler içindir. Düşmanlık yalnızca zalimler için olup onlardan başkası için değildir ve yaratnların en iyisi olan Allah'tan başka ilâh yoktur. Allah'ın salât ve selâmı mahlûklarının en hayırlısı Muhammed'e ve onun pak sülalesine olsun.

Allah'a hamd ve senadan sonra... Ey büyük ve güvenilir zat ve izleyicilerimizin fakihi Ebu'l-Hasan Ali b. Hüseyin Kummî! Allah seni kendisinin razı olduğu şeyde muvafak etsin ve soyundan iyi evlatlar ihsan etsin! Sana, Allah huzurunda takvalı olmayı, namaz kılıp zekât vermeyi tavsiye ediyorum. (Zira zekât vermeyen kimsenin namazı kabul edilmez.) Sana halkın hatasını affetmeni, öfkeni içine gömmeni, akrabalarına iyilik etmeni ve kardeşlerin arasında beraberliği sağlamayı; iyi ve kötü günlerinde onların ihtiyaçlarını gidermek için çalışmanı, şahısların akılsızlıkları ve cahillikleri karşısında sabırlı olmanı, dinde engin ve derin bakışlı olmanı, işlerinde sebat göstermeni, Kur'ân ile aşına olmanı, iyi ahlâk sahibi olup iyiliği em-

redip kötülükten nehyetmeni tavsiye ederim. Yüce Allah: **"Onların toplanıp gizlice konuşmalarının çoğunda fayda yoktur; ancak kim sadakayı, iyiliği ve insanların arasını bulmayı emrederse onun sözünde hayır vardır."** buyurmaktadır.

Kötülük ve çirkinliklerin tümünden kaçın! Gece (teheccüt) namazını kıl! Doğrusu Resul-i Ekrem (s.a.a) Ali'ye (a.s) bunu önemle tavsiye etmiş ve şöyle buyurmuştur: *"Ey Ali! Gece namazı kıl, gece namazı kıl, gece namazı kıl! Gece namazını hafife alan bizden değildir (bizim sünnetimize uymamıştır)."*

Öyleyse sana tavsiye ettiğim şeyleri yerine getir ve yapmanı emrettiğim şeyi, Şiîlerin de yapmalarını emret! Sabırlı ve tahammüllü olup zuhuru bekle! Doğrusu Resul-i Ekrem buyurmuştur ki: *"Ümmetimin amellerinin en hayırlısı zuhuru beklemektir."* Bizim Şiîlerimiz, oğlum (İmam Mehdi -a.s) zuhur edinceye kadar daima kederli ve hüznü olucaklar; ama o zuhur edince, zulüm ve haksızlıkla dolduktan sonrayeryüzünü adaletledoldurulacaktır.⁽¹⁾

Ey kendisine itimat ettiğim yüce kişi Ebu'l-Hasan! Sabret ve Şia'mıza sabretmesini emret! Doğrusu kullarını mirasçı kıldığı yeryüzü, Allah'ındır ve sonunda iyilik sakınanlar içindir. O'nun selâmı, rahmeti ve bereketleri senin ve bütün Şiîlerimizin üzerine olsun! Ve **"Allah bize yeter, ne güzel vekil, ne güzel Mevla ve ne güzel yardımcıdır!"**⁽²⁾

1- İlâhî ahkâma bağlı takvalı bir Müslüman, fasit bir çevrede, zalimler karşısında, zorluk ve güçlüklerle tutulur ve zor şartlar altında daima dinini korumağa çalışır. Bunun için tahammül etmek gerekir ve İmam'ın (a.s) zuhuru hususunda umutlu olmak lazım gelir. Ama güçsüzlük ve ümitsizlik galip gelirse, kişi doğru yoldan sapar.

2- Envaru'l-Behiyye, Meşhed baskısı, s.161

KERAMETLERİ VE GAYB ÂLEMİ İLE İRTİBATI

İmam Hasan Askerî de (a.s) değerli babaları gibi Allah Teâlâ, melekler ve gayb âlemi ile özel bir irtibatta olup dünyevî ilimlerin ötesine ve imametın şanlarından olan velâyete sahip idi. Ulemanın kitap ve rivayetlerinde onun keramet ve gaybden verdiği haberlere dair birçok rivayet zikredilmiştir. Onlardan da birkaç numune nakletmekle yetiniyoruz:

1- Ebu Haşim Caferî der ki:

Bir gün Ebu Muhammed (İmam Hasan Askerî'nin -a.s-) huzuruna gittim, ondan bir parça gümüş alarak yüzük yapıp teberrüken kullanmak istedim. Fakat oturduktan sonra ne isteyeceğimi unuttum! Gitmek için ayağa kalkınca, İmam (a.s) bana bir yüzük vererek buyurdu ki: *"Sen gümüş istiyordun, biz yüzük verdik. Böylece gümüşü yüzük yapmak için vereceğın parayı da kazanmış oldun! Ey Haşim, helal olsun, afiyetle kullan!"* Ben: "Efendim, şahadet ederim ki siz Allah'ın velisi ve benim imamımsınız ve size itaati dinimin bir parçası bilirim." dediğimde, İmam: *"Allah sana mağfirette bulunsun ey Ebu Haşim!"* buyurdu.⁽¹⁾

2- Şebencî, *Nuru'l-Ebsar* adlı eserde Ebu Haşim Caferî'nin şöyle dediğini nakleder:

1- Usul-u Kâfi, c.1, s.512

Ben dört kişiyle birlikte Salih b. Vasıf'ın zindanında idim. İmam Hasan Askerî (a.s) ve kardeşi Cafer içeri girdiler. Biz İmam'a (a.s) hizmet etmek için etrafına toplandık. Zindanda Alevîlerden olduğunu iddia eden Benî Cemh kabilesinden birisi de vardı. İmam (a.s) bize: *"Eğer sizin aranızda sizden olmayan kimse olmasaydı, size buradan kurtuluşun vaktini söyledim."* buyurdu ve Cemh kabilesinden olan o şahsa işaret ederek dışarı çıkmasını istedi. Adam dışarı çıkınca, İmam (a.s) bize: *"Bu şahıs sizden değil, ondan sakının; söylediğiniz şeyler hakkında halife için rapor hazırlamıştır ve onu şimdi elbisesinde saklamaktadır."* buyurdu. Bizden birisi onun üzerini aradı. Elbisesine gizlediği raporu bulduk. Raporda bizim hakkımızda önemli ve çok tehlikeli şeyler yazmış olduğunu gördük.⁽¹⁾

3- Muhammed b. Rebi eş-Şeybanî der ki:

Ahvaz'da Senevîlerden (iki tanrıya tapanlar) birisi ile sürekli tartışıyorduk. Sonra Samarra'ya gittim. Senevînin sözleri beni etkilemişti. Ahmed b. Hasib'in evinde oturmuştuk. İmam Hasan Askerî (a.s) bir resmî merasimden dönüyordu. Bana baktı ve parmağıyla işaret ederek: *"(Allah) birdir, birdir; O'nu bir bil!"* buyurdu. Bunun üzerine bayıldım.⁽²⁾

4- İsmail b. Muhammed der ki:

İmam Hasan Askerî'nin (a.s) evinin kapısı önünde oturmuştum. İmam (a.s) dışarı çıkınca ona yaklaşarak fakirlik ve yoksulluktan şikâyet ettim ve bir dirhem dahi param olmadığına yemin ettim! İmam: *"İki yüz dinarını toprağa gömdüğün hâlde yemin mi ediyorsun?"* buyurdu. Sonra

1- İ'lamu'l-Vera, s.373. Nuru'l-Ebsar, Kahire baskısı, s.183; *el-Fusu-lu'l-Muhimme*, İbn Sabbağ el-Malikî, s.286, biraz farkla

2- Keşfu'l-Gumme fi Ma'rifeti'l-Eimme, c.3, s.305

da: "Bunu, sana bir şey vermemek için söylemedim." dedi ve hizmetçisine dönerek: "Yanıdakileri ona ver!" buyurdu. Hizmetçi de bana yüz dinar verdi. Allah'a şükür ettim ve geri döndüm.

İmam: "O iki yüz dinarı, ona çok ihtiyaç duyduğün bir sırada kaybetmenden korkarım." buyurdu.

Ben dinarları gizlediğim yere gittim. Onları yerinde buldum. Yerlerini değiştirerek hiç kimsenin bulamayacağı bir şekilde sakladım. Bu olay üzerinden bir müddet geçti, dinarlara ihtiyacım oldu. Onları gömdüğüm yerden almaya gittiğimde bulamadım. Bu bana pek ağır geldi. Sonra, oğlumun onların yerini bulup götürdüğünü anladım. İmam'ın (a.s) buyurduğu gibi ben o paralardan hiçbir harırgörmedim.⁽¹⁾

5- Muhamed b. Ayyâş der ki:

Birkaç kişiyle birlikte İmam Hasan Askerî'nin (a.s) kera-
metleri konusunda sohbet ediyorduk. Orada bulunan
Nasibîlerden biri dedi ki: "Ben bir kâğıda mürekkepsiz bir
yazı yazacağım, eğer İmam bunun cevabını verebilirse,
hak olduğunu kabul ederim."

Biz aklımıza takılan birtakım meselelerimizi bir kâğıdın
üzerine yazdık. Nasibî de yazmak istediğini mürekkepsiz
olarak başka bir sayfaya yazdı. Onu da diğer mektuplar-
la birlikte İmam Hasan Askerî'ye (a.s) gönderdik. İmam
(a.s) bizim sorularımızın cevabını yazdı. Nasibîye ait olan
sayfanın üzerine de Nasibînin ve onun anne babasının
isimlerini yazmıştı. Nasibî şahıs bunu görünce bayılıver-
di. Ayıldığı zaman hakka inandı ve ondan sonra İmam'ın
(a.s) Şiîleri arasında yer aldı.⁽²⁾

1- İhkaku'l-Hak, c.12, s.470; *el-Fusulu'l-Muhimme*, İbn Sabbağ el-Malikî,
s.286'dan naklen

2- Menakıb, Necef baskısı, c.3, s.538

6- Ömer b. Ebu Müslim der ki:

Kapı komşum olan Semi el-Mesmeî bana çok eziyet ediyordu. İmam Hasan Askerî'ye (a.s) bir mektup yazarak Allah Teâlâ'ya beni onun eziyetlerinden kurtarması için dua etmesini rica ettim. İmam (a.s) mektubumun cevabında buyurdu ki: *"Seni yakında gelecek kurtuluşla müjdeliyorum; sen zikredilen komşunun evinin sahibi olacaksın."*

Bir ay sonra o adam öldü, ben de onun evini satın aldım. Böylece İmam'ın (a.s) bereketi ile o evi kendi evime ekledim.⁽¹⁾

7- Ebu Hamza der ki:

Defalarca İmam'ın (aralarında Türk, Rum, Deylemî ve Rus'un da bulunduğu çeşitli milletlerden olan) kölelerle kendi dilleri ile konuştuğunu gördüm. Bu işe çok şaşırdım ve kendi kendime: "İmam Medine'de dünyaya geldiği hâlde nasıl olur da çeşitli dillerle konuşur?" dedim. İmam, bana dönerek buyurdu ki:

"Doğrusu aziz ve yüce Allah, kendi hüccetini diğer yaratıklarından ayrı tuttu ve ona her şeyi tanımayı bahşetti. İmam olan birisi çeşitli dilleri, soyları ve vakaları bilir. Eğer böyle olmasaydı, İmam ile başkaları arasında hiçbir fark kalmazdı."⁽²⁾

1- Keşfu'l-Gumme, c.3, s.302

2- el-İrşad, Şeyh Müfid, s.322

İMAM'IN ASHABINDAN BAZILARI

İmam'ın (a.s) hareketleri sınırlandırılmış olması ve topluma hâkim olan baskılar yüzünden özel dostları pek fazla değilse de, İmam'ın feyizlerinden yararlanan kişiler ilâhî ve takvalı âlimler arasında yer almaktadırlar. Biz özetle onlardan birkaçını tanıtacağız:

Ahmed b. İshak-ı Eş'arî el-Kummî

İmam Hasan Askerî'nin (a.s) yakın ve özel dostlarından, Kum ahalisinin büyüklerinden idi. Kum ahalisinin sorularını İmam'a (a.s) iletiyor ve cevap alıyordu. İmam Cevad (a.s) ve İmam Hâdi'nin (a.s) zamanlarında yaşamış ve o iki İmam'dan da hadis rivayet etmiştir.⁽¹⁾

Ahmed bin İshak, Hüseyin b. Ruh'a (İmam Mehdi'nin Küçük Gaybet dönemindeki üçüncü naibi) bir mektup yazdı ve hacca gitmek için izin istedi. İzin verildi ve onun için bir bez parçası da gönderildi. Ahmed: "Bana ölüm haberim verildi." dedi. Hac seferinden dönerken de Helevan'da (şimdiki Pol-i Zehab) vefat etti.⁽²⁾

Sa'd b. Abdullah, Ahmed b. İshak'ın vefatı hakkında şöyle der:

1- Tenkihu'l-Mekal, c.1 s.50

2- İhtiyar-u Marifetu'r-Rical, s.557

Helevan'a (Pol-i Zehab) üç fersah kala vücudunu şiddetli bir ateş bastı ve çok kötü hastalandı. Öyle ki, biz artık ondan ümidi kestik. Helevan'a geldiğimiz zaman bir kervansarayda konakladık. Ahmed: "Beni bu akşam yalnız bırakın!" dedi. Herkes gitti. Sabaha doğru kendi kendime düşünüyordum. Gözümü açtığımda Mevlam İmam Hasan Askerî'nin (a.s) hizmetçisi Kâfur'un şöyle dediğini duydum: "Allah, ağıtınıza iyilikle karşılık versin ve beğenilmiş mükâfatla musibetinizi telâfi etsin." Sonra da şöyle ekledi: "Arkadaşınız Ahmed'in gusül ve kefen işleri yapıldı. Kalkın ve onu defnedin. Doğrusu İmamınızın yanında, Allah'a yakınlığı dolayısıyla o, hepinizden daha değerlidir." Bunları söyledikten sonra da gözden kayboldu.⁽¹⁾

Ebu Haşim Davud b. Kasım el-Caferî

Hz. Cafer-i Tayyar'ın soyundan⁽²⁾ olan Ebu Haşim, soyunun ve Bağdat ahalisinin ileri gelenlerindendi. İmamların yanında büyük bir mevkii vardı. O, İmam Cevad'ın, İmam Hâdi'nin ve İmam Hasan Askerî'nin (a.s) zamanlarında yaşamış ve Küçük Gaybet döneminin başlarında İmam-ı Zaman'ın (a.s) naip ve temsilcilerinden olmuştur.

Ebu Haşim, Ehlibeyt İmamları'na çok yakındı, onların samimi ve özel dostlarından sayılırdı. İmamlardan birçok rivayet nakletmiş ve bir de kitap yazmıştır. Şîû büyüklerinden bir kısmı da o kitaptan hadis rivayet etmişlerdir.⁽³⁾

1- Muntehe'l-Amal, s.297

2- Camiu'r-Ruvat, c.1, s.307. Davud İbni'l-Kasım b. İshak b. Abdullah b. Cafer b. Ebu Talib...

3- Tenkihu'l-Mekal, c.1 s.412-413. Ayrıca Biharu'l-Envar'ın, dokuz, on ve on birinci İmamların (a.s) hayatından bahseden cildine müracaat edilsin.

Ebu Haşim asil, cesaretli ve korkusuz birisiydi. Yahya b. Ömer ez-Zeydî'nin⁽¹⁾ kesik başını Bağdat Valisi Muhammed b. Abdullah b. Tahir'in yanına götürdükleri zaman bazıları onu bu zaferden dolayı tebrik ediyordu. Ebu Haşim, Vali'nin yanına gitti ve korkusuzca ona hitaben dedi ki:

Emîr! Seni öyle bir şeyden dolayı tebrik etmeye geldim ki, eğer Resulullah (s.a.a) hayatta olsaydı, bunun için yas tutardı!

Vali, Ebu Haşim'in bu anlamlı sözüne cevap veremedi.⁽²⁾

Abdullah b. Cafer el-Himyerî

Kum ahalisinin büyüklerinden ve İmam Hasan Askerî'nin (a.s) temiz ashabındandır. Başta "Kurbu'l-İsnad" olmak üzere büyük Şîî ulema ve fakihlerin ilgisini çekmiş olan birçok kitap yazmıştır.

Cafer, 290'lı yıllarda Kûfe'ye gitti. Kûfe halkı fırsattan istifade ederekondan hadis öğreniyordu.⁽³⁾

Ebu Amr Osman b. Said el-Amrî

İmam Mehdi'nin (Allah zuhurunu çabuklaştırsın) Küçük Gaybet dönemindeki ilk naibi idi. Değerli ve güvenilir bir insandı. İmam Hâdi, İmam Hasan Askerî ve İmam Mehdi'nin (üzerlerine selâm olsun) büyük ashaplarından ve vekillerinden idi. On iki yaşından itibaren İmam Hâdi'nin (a.s) huzurunda yetişmiş, halk ile İmam Hadi, İmam Hasan

1- Yahya, zahit ve cesur Alevîlerdendi. Abbasî hükümeti zamanında kıyam etti ve öldürüldü.

2- Kamusu'r-Rical, c.4, s.59

3- Tenkihu'l-Mekal, c.2, s.174

Askerî ve İmam Mehdi (üzerlerine selâm olsun) arasında rabıta, vasıta olmuştur. Bazen de ondan birtakım kerametler zuhur etmiştir.

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, İmam Mehdi'nin (a.f) özel naiplerinin ilkidir ve önceden de söylediğimiz gibi, İmam Hâdi (a.s) ile İmam Hasan Askerî (a.s) halkı, şer'î meseleler ve ahkâmı öğrenmeleri için ona gönderiyorlardı. İmam Hâdi (a.s) ve İmam Hasan Askerî (a.s) ayrı ayrı onun hakkında şöyle buyurmuşlardır:

Ebu Amr (Osman b. Said) benim için emin ve güvenilir birisidir. Naklettiği şeyi benden nakletmiştir ve sizlere ulaştırdığını da benden ulaştırmıştır.⁽¹⁾

1- Tenkihu'l-Mekal, c.2 s.245. Kamusu'r-Rical, c.6, s.245

İMAM HASAN ASKERÎ'NİN ŞAHADETİ

Abbasî halifeleri ve Abbasî iktidarının temsilcileri, Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) on iki kişi olduğunu ve on ikincilerinin gaybetten sonra zuhur edip zalimlerin tezgâhlarını yıkıp, onların batıl hükümetlerine son vereceğini ve dünyayı adaletle dolduracağını duymuşlardı.

Bundan haberdar olmaları, özellikle son zamanlarda (İmam Hadi ve İmam Hasan Askerî zamanlarında) halifeleri endişelendirdi. Bu sebeple İmam Hasan Askerî'yi (a.s) sıkı bir gözetimde bulunduruyor ve onun evlâdının olmasını istemiyorlardı.

İmam'ın (a.s) bütün hareketlerini çeşitli yollarla gözaltına almışlardı. Hatta defalarca zindana attılar, sonunda gittikçe halkın İmam'a ilgisinin arttığını gördüler. Zindanın, baskı ve denetlemenin ters teptiğini gören Mu'temid daha fazla dayanamadı ve İmam'ı öldürmeye karar vererek gizlice zehirledi. İmam (a.s) hicrî 260 rebiyülevvelin sekizinde şahadet şerbetini içti. (Allah'ın salât ve selâmı ona ve tertemiz babalarına olsun!)

İmam'ın (a.s) toplum üzerindeki etkisi ve özellikle Şiîlerin ve Alevîlerin isyana kalkışma ihtimalinin getirdiği tasa ile Mu'temid, İmam'ın (a.s) zehirleniş haberinin açığa çıkmasından çok korkuyordu. Bu yüzden, mümkün olan her vesile ile cinayetini örtmeye çalışıyordu.

İbn Sabbağ el-Malikî, "el-Fusulu'l-Muhimme" adlı eserinde Abbasî sarayından Abdullah b. Hakan adındaki birisinden naklen şöyle yazar:

...İmam Ebu Muhammed Hasan b. Ali el-Askerî dünyadan göçtüğü zaman Abbasî halifesi Mu'temid, bizi hayrete düşüren bir hâle girdi. Böyle bir şeyi, -iktidar koltuğuna oturmuş onca güç sahibi- Halife'den ummuyorduk. Ebu Muhammed hastalandığı zaman, Halife'nin has adamlarından sayılan ve tamamı fakihlerden oluşan beş kişi, evde olup biten her şeyi kendisine rapor etmesi için Mu'temid'in emriyle İmam'ın (a.s) evine gönderildi. İmam'ın yanında kalmaları için birkaç hasta bakıcı da gönderilmişti. Ayrıca gece-gündüz İmam'ın (a.s) yanına gidip, durumu gözaltında bulundurmaları için Halife, Gazi b. Bahtiyar'a güvenilir on kişiyi İmam'ın evine göndermesini emretti.

İki veya üç gün sonra İmam'ın durumunun kötüleştiğini ve iyileşme imkânının çok az olduğunu Mu'temid'e bildirdiler. Mu'temid gece-gündüz İmam'ın (a.s) evinde kalmalarını emretti. Bunun üzerine İmam (a.s) dünyadan göçünceye kadar İmam'ın (a.s) evinde kaldılar. İmam'ın ölüm haberi yayılınca Samarra şehri mateme gömüldü. Baştan ayağa feryat ve inilti ile doldu. Çarşı pazar tatil oldu. Dükkânlar kapandı. Daha sonra Haşimoğulları, divandakiler, ordu komutanları, şehir kadıları, şairler, şahitler ve diğerleri defin töreni için yola çıktılar. Samarra o gün kıyamet sahnesini andırıyordu. Cenaze defne hazır olduğunda Halife, İmam'ın namazını kıldırması için kardeşi İsa b. Mütevekkil'i gönderdi. Cenazeyi namaz kılınması için yere bıraktıkları zaman İsa cenazeye yaklaştı ve İmam'ın yüzünü açarak Alevilere, Abbasîlere, gazilere, kâtiplere ve şahitlere gösterdi ve dedi ki: "Bu tabii ölüm ile dünyadan göçen Ebu Muhammed el-Askerî'nin cesedidir. Halife'nin hizmetçilerinden falanca ve falancı buna şahit idiler!!"

Ardından cenazenin yüzünü örttü ve cenaze namazı kıldı, daha sonra defnetmek için götürmelerini emretti. Ebu Muhammed Hasan b. Ali'nin (a.s) vefatı Samarra'da hicrî 260 yılının rebiyülevvel ayının sekizinde, cuma günü vuku buldu ve evlerindeki babasının defnedildiği odaya defnedildi.⁽¹⁾

Bütün bunlardan, İmam'ın (a.s) toplumda nasıl bir konuma sahip olduğu ve hükümetin neden endişelendiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Halife'nin, İmam'ın (a.s) zehirlendiğinin ve öldürüldüğünün açığa çıkmasından korkması ve önceden hazırladığı mizansenle İmam'ın (a.s) şahadetini tabii bir ölüm gibi göstermeye çalışması da, buna dair göstergelerden biridir.

Evet, zalimler, zalim saltanatlarını Masum İmamların varlığından ötürü tehlikede görüyorlardı. Bu yüzden nurlarını söndürmek için onları mümkün olduğu kadar toplumdan uzak tutmaya çalışıyorlardı. Sonunda onları öldürmeye teşebbüs ediyor ve öldürüyorlardı.

Abbasi halifesi Mu'temid, İmam Hasan Askerî'nin (a.s) şahadetinden sonra görünürde İmam'ın (a.s) mirasını annesi ve kardeşi Cafer arasında bölüştürerek Şiîleri sonraki İmam'ın (a.s) varlığından ümitsizliğe düşürmek için İmam Hasan Askerî'nin (a.s) hiç evladı olmadığı yolunda çaba harcadı. Öte yandan da gizlice görevlendirdiği adamlarına mümkün olan her yolla araştırma yapmaları ve İmam'dan (a.s) bir evlat ele geçirirlerse yakalayıp getirmeleri emrini verdi.

Halife'nin memurları İmam'ın (a.s) ailesine çok baskı yaptılar; ama İmam Mehdi'yi (a.f) ele geçiremediler. Allah Teâlâ onu korudu ve zalimlerin tuzağından kurtardı.

1- Fusulu'l-Muhimme, Necef baskısı, s. 298

Her ne kadar İmam Hücceti'bni'l-Hasan el-Mehdi (a.s) zalimlerin kötülüklerinden korunmak için halkla açıkça görüşmemiş, umumdan gizlenmiş ve ilâhî emir ile gaybeti seçmişse de, küçük yaşında defalarca o İmam'ı (a.f) gören Şiîler ve İmam Hasan Askerî'nin (a.s) has dostları olmuş ve onun varlığından emin olmuşlardır. İmam Hasan Askerî'nin (a.s) vefatında da İmam Mehdi (a.f) babasının evinin bahçesinde belirmiş, İmam Hasan Askerî'nin (a.s) cenaze namazını kıldırmak isteyen amcası Cafer'i kenara itmiş ve kendisi cenaze namazını kıldırmıştır.⁽¹⁾

Bütün Küçük Gaybet boyunca da Şiîler, İmam'ın (a.s) naipleri vasıtasıyla onunla irtibat hâline idiler. İmam (a.s) da naipleri vasıtasıyla Şiîlerden gelen soruları cevaplıyordu. Naipler aracılığıyla görülen birçok keramet gitgide İmam'ı (a.s) sevenlerin itikat ve inançlarını kuvvetlendiriyordu.

1- Kemalu'd-Din, Ahundî baskısı, s.475

İMAM HASAN ASKERÎ'DEN VECİZ SÖZLER

1- Hayatta mutedil ol ve israftan, aşırılıktan kaçın!⁽¹⁾

2- İmam'ın çocukluk yıllarında, birisi onun ağladığını ve diğer çocukların oyun oynamakla meşgul olduklarını gördü. İmam'ın diğer çocuklarda olup da kendisinde olmayan bir oyuncak için ağladığını zannederek İmam'a (a.s): "Sizin için oyuncak alayım mı?" dedi. İmam cevap verdi: *"Ey akıllı az insan, biz oyun oynamak için yaratılmadık ki!"*

"Öyleyse niçin yaratıldık?!" diye soran adama: *"İlim ve ibadet için."* diye karşılık verdi İmam. Adam: "Bunu neye dayanarak söylüyorsun?" diye sorunca da şöyle cevap verdi:

Kur'ân'da: **"Acaba sizi boş yere yarattığımızı ve bize dönmeyeceğinizi mi zannediyorsunuz?!"**⁽²⁾ buyuran aziz ve yüce Allah'ın kelamına dayanarak!

3- Tartışma ve cedelet girişme; haysiyetin gider. Şaka yapma, sana karşı cesaretle bulunulur.⁽³⁾

4- Karşılaştığın herkese selâm vermek ve meclisin aşağısında oturmak, alçakgönüllülüktendir.⁽⁴⁾

1- İhkaku'l-Hak, c.12, s.473

2- İhkaku'l-Hak, c.12, s.473

3- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160

4- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

5- Kalpler şen olduğu zaman onları ilim ve hikmet ile doldurun; kederli olduğu zaman ise, onları kendi hâllerine bırakın.⁽¹⁾

6- Kederli kimsenin yanında neşeli olmak, edepten değildir.⁽²⁾

7- Alçak gönüllülük, haset edilmeyecek bir nimettir.⁽³⁾

8- Her kim Müslüman kardeşine gizli olarak nasihatte bulunursa, onu yüceltmış olur. Her kim de ona açıktan ve başkalarının yanında nasihat ederse, onu kötülemiş olur.⁽⁴⁾

9- Başkalarında beğenmediğin şeylerden kaçınman, kendini eğitmen için yeterlidir.⁽⁵⁾

10- Yüz güzelliği, zahirî güzellik; akıl güzelliği ise batinî güzelliştir.⁽⁶⁾

11- Allah'a ulaşmak için çıkılacak yolculuk öyle bir yolculuktur ki, geceleyin yol gitmekten (bütün gece sabaha kadar uyanık kalıp ibadet etmekten) başka bir şey ile gerçekleşmez.⁽⁷⁾

12- Pislikler (Kötülükler) bir evde toplanmıştır; o evin anah-tarları da yalandır.⁽⁸⁾

13- Cömertliğin belli bir miktarı vardır, fazlası israftır.⁽⁹⁾

14- İhtiyatın belli bir miktarı vardır; onun dışına çıkmak korkaklıktır.⁽¹⁰⁾

1- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

2- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

3- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

4- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

5- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

6- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

7- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

8- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

9- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

10- Envaru'l-Behiyye, Meşhed, s.160-161

